

ChatGPT irakurketa errazeko testuak egokitzeko baliagarria eta fidagarria? Lectura fácil-eko hainbat testuren azterketa

(Is ChatGPT useful and reliable to adapt texts to easy-to-read? An analysis of some Lectura fácil texts)

Margot Madina^{*1}, Itziar Gonzalez-Dios², Melanie Siegel¹

¹Darmstadt University of Applied Sciences (Hochschule Darmstadt), Darmstadt, Alemania; ²HiTZ Center - Ixa, University of the Basque Country (UPV/EHU)

LABURPENA:

Irakurketa errazaren helburua da arazo kognitiboak edo ikasteko zailtasunak dituzten irakurleentzat testu eta eduki irisgarriagoak sortzea, eta, horretarako, hizkuntza sinplea eta argia erabiltzen da. Testuak irakurketa errazera egokitzea prozesu garestia da, bai denbora aldetik baita ekonomia aldetik ere. Prozesu hori azkartzen ChatGPT bezalako tresnek lagun dezakete. Lan honetan, irakurketa erraza zer den azaltzeaz gain, ChatGPT-4k irakurketa errazera egokitzapena nola egiten duen aztertu dugu. Zehazki, gaztelaniazko testuak eta gaztelaniazko *lectura fácil* ditugu aztergai eta hiru ebaluazio egin ditugu: i) neurri linguistiko automatikoetan oinarritutakoa; ii) testuen sinplifikazioko *capability*-etan oinarritutakoa; eta iii) helburu talde diren erabiltzaileekin egindakoa. Gure emaitzen arabera, oso zaila da testuak ChatGPT-4ri egokiaraziko dion *prompt* egoki bat aukeratzea, sortu dituen testuak ez dituzte irakurketa errazeko gidalerroak jarraitzen eta askotan ChatGPT-4k sortutako testua ez da egokia helburu taldearentzat.

HITZ GAKOAK: Irakurketa erraza, ChatGPT, ebaluazioa

ABSTRACT:

Easy-to-Read (E2R) aims to generate more accessible texts and content for readers with cognitive problems or learning difficulties, using simple and clear language. The process of adapting and creating E2R texts is very expensive and time-consuming. Due to the success of Large Language Models (LLMs) such as ChatGPT and their ability to generate written language, it is likely to think that such models can help in the adaptation or creation of text in E2R. In this paper, we explore the concept of E2R, its underlying principles and applications, and provides a preliminary study on the usefulness of ChatGPT-4 for E2R text adaptation. We focus on the Spanish language and its E2R variant, Lectura Fácil (LF). We consider a range of prompts that can be used and the differences in output that this produces. We then carry out a three-folded evaluation on 10 texts adapted by ChatGPT-4: (1) an automated evaluation to check values related to the readability of texts, (2) a checklist-based manual evaluation (for which we also propose three new capabilities) and (3) a users' evaluation with people with cognitive disabilities. We show that it is difficult to choose the best prompt to make ChatGPT-4 adapt texts to LF. Furthermore, the generated output does not follow the E2R text rules, so it is often not suitable for the target audience.

KEYWORDS: Easy-to-read, ChatGPT, evaluation

***Harremanetan jartzeko/Corresponding author:** Margot Madina, Darmstadt University of Applied Sciences (Hochschule Darmstadt), Darmstadt, Alemania.

 <https://orcid.org/0009-0001-9185-4583>, margot.madina-gonzalez@h-da.de

Nola aipatu/How to cite: Madina, Margot; Gonzalez-Dios, Itziar; Siegel, Melanie (2024). «ChatGPT irakurketa errazeko testuak egokitzeko baliagarria eta fidagarria? Lectura fácil-eko hainbat testuren azterketa», Ekaia, DOI: <https://doi.org/10.1387/ekaia.26310>

Jasoa: maiatzak 13, 2024; Onartua: urriak 8, 2024

ISSN 0214-9001-eISSN 2444-3225 / ©2024 UPV/EHU

Obra Creative Commons Atribución 4.0 Internacional-en lizentziazpean dago

1. Sarrera

Gaur egun munduan, Nazio Batuen erakundearen arabera, populazioaren % 16k alfabetatze-arazoak ditu¹ eta Ekonomia Lankidetzeta eta Garapenerako Antolakundea osatzen duten herrialdeetan² oinarrizko alfabetizazio maila duten helduak % 4,9 eta % 27,7 tartean daude [1]. *Programme for the International Assessment of Adult Competencies* (PIAAC) testean gaztelaniadun herrialdeetan alfabetatze maila oso baxuak zeudela ikusi zen. Bestetik, Imersoren arabera, Espainian 283 256 pertsona daude % 33ko desgaitasuna edo gehiagokoa dutenak [2].

Pertsona horien komunikazioa eta ulermena bermatzeko, irakurketa erraza (IE) sortu zen, edukiak eta informazioa irisgarriagoa egitea helburu duena, oinarrizko hiztegia eta egitura sintaktiko sinpleak erabiliz. Hasiera batean, IE arazo kognitiboak zituzten pertsonentzat sortu zen, baina egun beste talde batzuetara ere zabaldu da: garapen-arazoak dituztenak, adineko jendea, hizkuntzarekin lotutako gaixotasunak dituztenak, alfabetatze maila baxua dutenak, entzumen-arazoak dituztenak edo tokiko hizkuntza hitz egiten ez dutenak, besteak beste. IEk denominazio ezberdinak ditu hizkuntzaren arabera eta gaztelaniaren kasuan hartu duen izena *lectura fácil* (LF)³ da, *leichte Sprache* alemanez, *easy-to-read* ingelesez esate baterako.

IEko testu oso gutxi daude, eta sortu direnak eskuz sortutakoak dira. Beraz, testu gutxi izanda, datu-multzo handiak behar dituzten Hizkuntzaren Prozesamenduko (HP) teknikak aplikatzea zaila da. Hori dela eta, lan honetan azken hilabeteetan arrakasta handia lortu duen ChatGPT [3] tresna LFko testuak sortzeko erabilgarria ote den aztertu nahi dugu. ChatGPT 2022 azaroan plazaratu zen produktu komertzial bat da: bere webgunean erregistratzen den edozein erabiltzailek badu tresna honekin txateatzeko eta galderak egiteko aukera. Hizkuntza eredu sortzaile bat du oinarri (bertsioaren arabera aldatzen dena), eta, ondoren, gizakiek emandako feedbackean oinarritutako errefortzu bidezko ikasketa eginez entrenatu dute⁴. Entrenamendurako erabili diren datuak eta parametro kopuruak ez dira ezagutzen. ChatGPT teknologia disruptiboa izan da gizartean, zientzian eta eremu profesionalean erabilera handia izan baitu [4, 5] eta 2024ko ekaineko datuen arabera 180 milioi erabiltzaile ditu⁵.

Gure helburua da ChatGPTek, GPT-4 hizkuntza-eredu sortzailea duen bertsioak [3], sortzen dituen testuak ebaluatzea: izan ditzaketen hutsuneak eta hutsegiteak azalaraztea eta LFko arauak betetzen dituzten ala ez ikustea erabiltzaile arruntei, erabiltzea erabakitzen badute, gabeziez eta onurez ohartarazteko. Lan honek, beraz, ez du helburu sistema bat kuantitatiboki ebaluatzea ezta ataza honetan egokiena izan daitekeen sistema zein den jakitea. Lan honetan adimen artifizialeko tresna arrakastatsu eta erabili bat ebaluatu nahi dugu bere alde onez eta arriskuez gizartea ohartarazteko; izan ere, zientzialarion ardura ere bada gure teknologiek gizartean izan ditzaketen eraginak aztertzea eta pedagogia egitea. Lan honetan emango ditugun adibideen euskarazko itzulpenak A eranskinean daude.

2. Irakurketa errazeko dokumentuen egokitzapena: UNE araua eta antzeko lanak

Atal honetan irakurketa errazeko gaztelaniazko testuak nola egokitzen diren azalduko dugu eta gure lanarekin aldi berean egin eta egiten ari diren antzeko lan batzuk aipatuko ditugu.

LF Norma UNE 153101:2018 EX de *Lectura Fácil. Pautas y recomendaciones para la elabo-*

¹<https://www.un.org/en/chronicle/article/education-all-rising-challenge> (atzipen-data: 2023-10-12)

²<https://www.oecd.org/> (atzipen-data: 2024-05-09)

³Lan honetan IE erabiliko dugu irakurketa errazari buruz oro har hitz egiten dugunean eta LF gaztelaniazkoari buruz hitz egitean.

⁴<https://openai.com/chatgpt/> (atzipen-data: 2023-10-12)

⁵<https://explodingtopics.com/blog/chatgpt-users> (atzipen-data: 2024-07-04)

*ración de documentos*⁶[6] arauan deskribatuta dago eta jendeak informaziorako duen eskubidea bermatzea du helburu, batez ere idatzizko dokumentuetan dagoen informazioari dagokionez. UNE 153101:2018 EX-en esanahia hau da: 153101 zenbakia estandarri buruzkoa da, 2018 argitalpen urtea eta “EX” estandar esperimental dela adierazten du. Izan ere, estandar hori da munduan sortu den I Era estandarra [7].

UNE 153101:2018 EX arauak testu estandar bat LFera egokitzeko prozesua deskribatzen du⁷, LF dokumentu bat sortzeko prozesua, eta LF testua idazteko eta dokumentua diseinatzeko jarraibideak eta gomendioak ematen ditu. Gainera, bi eranskin daude. Lehenengoak dokumentua ulertzen dutela egiaztatzeko entzuleekin egin daitezkeen jardueren adibide argigarriak biltzen ditu. Bigarrenak kontraste kromatikoen taula bat du. Arau batzuk argi definituta daude, eta erraz aplikatzen dira. Adibidez, “siglak ez erabili” araua zehatza da, testu multzo batean erraz aplikatu daitekeena, anbigutasun esanguratsurik gabe. Hala ere, beste jarraibide batzuk ez dira hain zehatzak edo hedadura zabalagoa dute, eta horrek erronka handiagoa egiten die koherentziaz aplikatzeko. Arau horren adibide bat da “testuari informaziorik eranstean ez dioten eta irakurtzeko denbora gehiago ematen duten hitzak ez erabiltzek” gomendioa. Arau hori berez subjektiboa da, eta modu desberdinetan interpreta daiteke, testuinguruaren arabera. Irizpide espliziturik ez dagoenez, zaila da jarraibide hori praktika estandar batean kuantifikatzea eta kodetzea, eta horrek inkongruentziak eragiten ditu aplikazioan [8]. Esan bezala, arau horretan testuak LFra nola egokitu ere azaltzen da.

Testuak LFera egokitzeko lau rol nagusi hauek behar dira:

- Egokitzalea: LF dokumentua idazten duena
- Diseinatzailea/formatu diseinatzailea: dokumentua formatu eta itxura egoki batean jartzen duena
- Dinamizatzailea: ebaluazio fasea kudeatzen duena
- Ebaluatzaileak: irakur dezaketen baina ulermen-arazoak dituzten pertsonak, esperimentuaren ebaluazioan parte hartzen dutenak

Prozesua bi fasetan egiten da:

1. Egokitzapena: Egokitzaleak dokumentua LFen idazten du eta diseinatzaileak formatu egokian prestatzen du.
2. Ebaluazioa: Dinamizatzaileak ebaluatzaileekin saioak antolatzen ditu eta ebaluatzaileek dokumentua irakurtzean izan dituzten arazoak kontatzen dizkiote dinamizatzaileari. Dinamizatzaileak informazio hori egokitzaleari eta diseinatzaileari ematen dio, bigarren egokitzapen fase bat hasiz.

Fase horiek ebaluatzaileek testua egokia dela esaten duten arte errepikatzen dira.

Prozesu luze honetan, pentsa daiteke ChatGPT bezalako HPko tresnek lagun dezaketela. Izan ere, gure lanarekin batera, antzeko ikerketak egiten ari dira: alemanezko I Era egokitzeko esperimentuak egin dira [9] eta gaztelaniazko LF CLEARSIM corpusa sortzeko ere erabiltzen ari dira [10].

Alemanezko I Era egokitzapenaren lanean [9], administrazioko 20 testu ChatGPTekin egokitu dituzte. Horretarako, hiru urratsetan tresnari agindu diote i) testua informazio ez garrantzitsua alde batera utziz berridaztea; ii) testua egitura sintaktiko sinpleekin berridaztea; eta, iii) hitz zailen azalpenak testuan gehitzea. Hiru aldaketa horiek dituen bertsioa ebaluatu dute eta ikusi dute sortutako testuak sinpleagoak zirela, baina ez zituztela IEko arauak betetzen. Gainera, testuen edukia

⁶UNE <https://www.une.org/encuentra-tu-norma/busca-tu-norma/norma?c=N0060036> (atzipen-data: 2024-07-04)

⁷LFra zehazki eta ez I Era oro har, gaztelanian gertatzen diren zailtasun linguistikoak jasotzen baititu.

ez da beti zuzena. Hori dela eta, ChatGPTek sortutako testuak posteditatu behar direla aipatzen dute eta lan hori egiteko lan profesionala beharrezkoa dela azpimarratzen dute⁸.

LF CLEARSIM corpora [10] sortzeari dagokionez, kiroleko, aisialdiko eta kulturako artikulak bildu dituzte eta ChatGPTri artikuluen laburpenak eta sinplifikazioak egiteko agindu diote. Ondoren, testu horiek eskuz errebisatu dituzte eta *promptak* (instrukzioak, aginduak) egokitu dituzte eskuzko lana arintzeko. Azkenik, Gobernu kanpoko erakunde (GKE) bateko profesional batek testuak errebisatu ditu eta egiaztatzen du LFko arauak betetzen direla. Lana argitaratu duten unean gold estandarrean 400 testu dituzte.

3. Metodologia

Atal honetan esperimentuak egiteko erabili ditugun baliabideak (testuak eta tresnak) eta proposatu dugun ebaluazio metodoak azalduko ditugu.

3.1. Esperimentazioa

Esperimentuak egiteko, erabili ditugun testuak *Irekia*⁹ web orritik erauzi ditugu, herritarren eta Eusko Jaurlaritzaren arteko komunikazioa ahalbidetzen duen Interneteko ataria. *Irekian* albiste batzuk LFra egokituta daude eta, datuen kutsadura ekiditeko, 2023an argitaratutako gai ezberdinetako 10 albiste aukeratu ditugu ausaz gure esperimentuetan (ChatGPTek 2021 arteko datuak ditu).

Erabili dugun tresna ChatGPT-4 izan da, zehazki 2023ko abuztuaren 4an zegoen bertsioa¹⁰. Ikerketa munduan beste hizkuntza eredu sortzaile asko dauden arren (Hugging Facen 2024ko uztailearen 4an testuen sorkuntza egiten duten 118 310 eredu daude¹¹), lan honetan ChatGPT erabiltzea erabaki dugu gizartean gehien zabalduakoa delako eta erabiltzaile arruntek erraz erabili dezaketena delako.

ChatGPT-4ri aginduak emateko hainbat *prompt* edo instrukzio hiru aldiz probatu ditugu (B eranskinean ikus daitezke alde batera utzitakoak). Horietatik hasierako probetan emaitza onenak eman dizkiguna, eta, ondorioz aukeratu duguna, hau izan da:

- **Prompt** *Las normas de redacción de Lectura Fácil Según la Norma UNE 153101:2018 EX Lectura Fácil son las siguientes: (lista de normas)*
- **Output** ...
- **Prompt** *Adapta esta noticia a Lectura Fácil siguiendo las normas de redacción de Lectura Fácil Según la Norma UNE 153101:2018 EX Lectura Fácil: (noticia)*

Alde batera utzi ditugun *prompt*ek arazo hauek eman dizkigute: irteera testua jatorrizko testuaren laburpena izatea, LFko arauak ez jarraitzea, erantzun inkonsisteteak ematea, edo estekak edo pdfak irakurtzeko arazoak izatea.

⁸Alemanian, gidalibururik zabalduena eta erabiliena *Netzwerk Leichte Sprachen* garatutakoa da (*Leichte Sprache* sarea). Horretaz gain, Inclusion Europe (IE arauak jasotzen ditu hizkuntza ugarietan, alemana barne), *Barrierefreie-Informationstechnik-Verordnung* (Informazio Teknologien Irigarritasun Araudia) (BITV) eta *Duden* (ebidentzia empirikoan oinarritutako arau linguistikoa) jarraibideek ere jasotzen dute. Alemanak ez du oraindik IERako estandar nazionalik (Espainiak duen bezala). Dena den, *DIN SPEC 33429: 2023-04 "Empfehlungen für Deutsche Leichte Sprache"* (*leichte Sprachen* gomendioak) gomendio sorta eskuragarri dago. DIN estandarrek bezala, DIN espezifikazioek, DIN SPEC izenekoak, produktuen zerbitzu edo prozesuetarako eskakizunak definitzen dituzte. Estandarrek ez bezala, DIN SPECek ez dute erabateko adostasunik behar, ezta alderdi interesdun guztien inplikaziorik ere garapenean.

⁹*Irekia* <https://www.irekia.euskadi.eus> (atzipen-data: 2023-07-12)

¹⁰<https://help.openai.com/en/articles/6825453-chatgpt-release-notes> (atzipen-data: 2023-10-12)

¹¹https://huggingface.co/models?pipeline_tag=text-generation&sort=trending (atzipen-data: 2024-07-04)

Promptean eman ditugun arauak *UNE 153101:2018 EX Lectura Fácil Standard*-etik hartu ditugu eta, zehazki, mota hauetakoak aukeratu ditugu: i) ortografikoak ii) hiztegikoak eta fraseologikoak, iii) perpauk eta esaldi mailakoak, iv) estilokoak eta testu antolakuntzakoak; eta, v) dokumentuaren aurkezpenekoak. Guztira, UNE estandarrean dauden 130 arauetatik 85 aukeratu ditugu (irudiei dagozkienak baztertu ditugu batez ere). UNE arauak inperzonalki daude idatzita, eta guk agindu zuzen bat bezala berridatzi ditugu aditz modalak ekiditeko. Hauek dira, esate baterako, aukeratu ditugun arauetako batzuk eta gure moldaketa:

- **Ortografikoa:** *No se debe utilizar el punto y coma (;).* -> No utilices el punto y coma (;).
- **Hiztegikoak eta fraseologikoak:** *Se deben evitar los adverbios terminados en -mente.* -> Evita los adverbios terminados en -mente.
- **Perpauk eta esaldi mailakoa:** *Se debe evitar la voz pasiva.* -> Evita la voz pasiva.
- **Estilokoa eta testu antolakuntzakoak:** *Se debería evitar que el lector tenga que realizar inferencias para comprender el texto.* -> Evita que el lector tenga que realizar inferencias para comprender el texto.
- **Dokumentuaren aurkezpenekoa:** *Se debe evitar la división de las palabras con guiones al final de línea.* -> Evita la división de las palabras con guiones al final de línea.

Beraz, esperimenduak egiteko, gure datu-multzoan testu bakoitzaren i) jatorrizko bertsioa ii) Irekiak LF formatuan emandako bertsioa eta, iii) ChatGPT-4k sortako bertsioa dauzkagu.¹² 1 taulan, adibide bezala, 10. testuaren hasiera erakusten dugu. Taulan LF eta ChatGPT-4 bertsioetako testuek dituzten lerro saltoak adierazteko barra etzanak (/) jarri ditugu eta letra lodiz idatzitako lerroek testuan dagoen sarrera edo izenburu bat adierazten dute.

3.2. Ebaluazio proposamena

Ebaluazioari dagokionez, LFko testuak ebaluatzeko metodologia estandarrik ez dago. Eta, testuen sinplifikazio automatikoa eta laburpen automatikoak ebaluatzeko erabiltzen diren metrikak (BLUE [11], SARI [12], ROUGE [13]) ez dira fidagarriak ezta beraien atazetan ere: ez dute korrelaziorik gizakien ebaluazioekin, sinplifikazio eragiketa bat baino gehiago dagoenean ez dute antzematen besteak beste [14, 15, 16]. Hori dela eta, hiru metodo hauetan oinarritzen den ebaluazioa proposatu dugu:

- **Ezaugarri linguistikoetan oinarritutako ebaluazio automatikoa:** *MultiAzterTest*¹³ [17] tresnak ingelesez, gaztelaniaz eta euskaraz hizkuntzaren maila ezberdinetako 125 metrika¹⁴ aztertzen ditu eta lan honetan hitzak, esaldiak, hitz arraroak (corpus batetik erauzitako lehen maiztasunen zerrenda batean 4ko maiztasuna baino gutxiago duten lehenak dituzten hitzak), mendeko perpauk eta perpauk izan ditugu aztergai. Ebaluazio mota honekin jatorrizko testuaren, LF formatuko testuaren eta ChatGPT-4k sortutako testuaren balioak konpara ditzakegu. Lan honetan MultiAzterTest erabili dugu gaztelaniazko testuak aztertzeko metrikak egokiak direlako, baina beste hizkuntza batzuk aztertu nahi badira, Profiling-UD [18] tresnarekin ere egin daiteke analisi hau.

¹²Erabili ditugun testuak eta bertsioak <https://github.com/margotmg/ChatGPT-for-Spanish-E2R-Text-Adaptation> helbidean daude eskuragarri.

¹³<http://ixa2.si.ehu.es/aztertest/> (atzipen-data: 2024-07-04)

¹⁴MultiAzterTesten metrikak antzeko lanetan oinarrituta daude eta bere horretan hartu ditugu, ez ditugu guk definitu. MultiAzterTesten artikuluan zein web orrian metrika horien azalpenak daude.

1. taula. 10. testuaren hasiera (adibidea): Ezkerreko zutabea jatorrizko testua erakusten dugu, erdiko zutabea LFko bertsioa eta eskuineko zutabea ChatGPT-4ren bertsioa.

Jatorrizko testua	LF bertsioa	ChatGPT-4 bertsioa
El 65% por ciento de las empresas consultadas por el Servicio Público Vasco de Empleo Lanbide tienen previsto contratar nuevo personal en los próximos dos años en sectores tan diversos como el suministro de energía y agua, la gestión de residuos, la industria manufacturera, las actividades sanitarias y de servicios sociales o la hostelería. La encuesta apunta, además, que siete de cada diez han tenido dificultades en los últimos cinco ejercicios para encontrar perfiles adecuados a sus necesidades.	Lanbide lanzó a finales del año pasado una encuesta / a más de 10.000 empresas vascas de todo tipo de sectores: / energía y agua, gestión de residuos, / industria, hostelería, servicios sociales, sanidad... / A la encuesta han respondido unas 600 empresas. / La encuesta se hizo para saber sobre sus necesidades / en cuanto a formación de sus trabajadores, / problemas y planes de contratación en el futuro.	Las empresas en el País Vasco buscan más trabajadores / - Muchas empresas en el País Vasco quieren contratar más gente en los próximos dos años. / - Estas empresas trabajan en áreas diferentes: energía, agua, residuos, salud, servicios, hostelería y otros. / - Pero muchas empresas tienen problemas para encontrar a los trabajadores adecuados. / ¿Qué hizo Lanbide? / - Lanbide es un servicio de empleo en el País Vasco. / - Lanbide envió una encuesta a muchas empresas. Querían saber qué tipo de trabajadores necesitan. / - 600 empresas respondieron a la encuesta.

- **Checklist-etan oinarritutako eskuzko ebaluazioa:** Cumbicus-Pineda et al.-ek [19] testu sinplifikatuek bete behar dituzten hainbat ezaugarri zehaztu zituzten, *capability* deitutakoak. *Capability* horiek gramatikarekin (adibidez, aditzaren komunztadura zuzena da?), esanahia- ren eustearrekin (adibidez, informazio garrantzitsu guztia mantentzen da?) eta sinpletasunarekin (adibidez, hurrenkera logikoa erabiltzen da?) erlazionatuta daude besteak beste eta banan banan aztertzen da ea betetzen diren ala ez. Testuen sinplifikazio automatikoan normalean eskuzko ebaluazioan ebaluatzen diren *capability* horietaz gain, aurrebaldintzak (karaktere arrarorik ez izatea) eta etika (estereotipoak ez izatea eta informazio okerrik ez egotea) barneratu dituzte. *Capability*ak interpretatzeko eskalan, % 60ra ez iristea emaitza txarra da, eta % 80tik gora emaitza sendoa da.

Cumbicus-Pineda et al.-en [19] lanean proposatutako ezaugarriek testuaren formatua kon- tuan hartzen ez zutenez, guk beste hiru *capability* proposatu ditugu: i) formatua irakurtzeko errazagoa da, ii) lerroen arteko tartea handiagoa da eta iii) sintagmak ez daude lerro ezber- dinetan banatuta. Gure lanean LFn eskarmentua duten bi hizkuntzalarik ChatGPT-4k sortu- tako testu guztiak ebaluatu dituzte eta beraien arteko adostasuna kalkulatu dugu. Ebaluazio honen bidez, ChatGPT-4ko testuetan sinplifikazio prozesua nola gauzatu den ikus dezakegu. Gainera, ChatGPT-4 bertsioan informazio guztia mantendu den ala ez egiazta dezakegu.
- **Helburu taldearekin egindako ebaluazioa:** % 33 eta % 79 tarteko desgaitasuna duten 10 pertsonen LFn sortutako testua eta ChatGPT-4k sortutako testuak irakurtzeko eskatu diegu. Ondoren, testuaren edukia berriro kontatzeko (berkontatu, *retell*) eta edukiari buruzko gal- dera batzuei erantzuteko esan diegu. Amaitzeko, LF edo ChatGPT-4k sortutako bertsioen artean aukeratzea eskatu diegu. Ebaluazio hau egiteko Reichrath and Moonen-ek [20] egin- dako lanean inspiratu gara. Erabiltzaileekin ebaluatuz, etorkizunean teknologia hauek era- biliko dituztenek zer nahiago duten jakin dezakegu. 1 taulako adibideari dagozkion galdera

batzuk hauek dira: *¿Qué es Lanbide?*, *¿Cuántas empresas respondieron a la encuesta?*, eta *¿Qué quería saber Lanbide?*.

4. Emaitzak

Atal honetan egin ditugun ebaluazioen emaitzak azalduko eta aztertuko ditugu.

4.1. Ezaugarri linguistikoetan oinarritutako ebaluazio automatikoa

MultiAzerTest-ekin egindako ebaluazio automatikoaren bidez honakoa ikusi dugu (2 taula) ChatGPT-4k sortutako testuak oro har laburragoak direla hitzak (*guztira*) metrikari erreparatu-ta, testu guztietan baxuagoa da ChatGPT-4 bertsioiko hitz kopurua jatorrizkoarena baino eta oro har hitz arraro gutxien dituzte (hitz arraroak neurtzen dituzten metrika gehienetan ChatGPT-4 bertsioak ditu emaitzarik baxuenak eta beti jatorrizko testuarenak baino baxuagoak dira). LF bertsioek, berriz, esaldi kopuru handiena dute (*esaldiak eta esaldiak* (*guztira*) metrikak) eta, gainera, esaldi horiek beste bertsioetan baino laburragoak dira *esaldi luzera* (*batezbestekoa*). Esaldiak laburragoak izanik, ikus daitekeen bezala, mendeko perpausen indizea eta perpaus/esaldi ratioaren batezbestekoa beti baxuena da LF bertsioetan.

2. taula. MultiAzerTestekin egindako ebaluazio automatikoaren emaitzak

Testua	1 testua			2 testua			3 testua			4 testua			5 testua		
	Jatorrizkoa	LF	ChatGPT	Jatorrizkoa	LF	ChatGPT	Jatorrizkoa	LF	ChatGPT	Jatorrizkoa	LF	ChatGPT	Jatorrizkoa	LF	ChatGPT
Bertsioa	811,0	425,0	175,0	721,0	454,0	179,0	867,0	621,0	237,0	263,0	199,0	156,0	265,0	251,0	218,0
Hitzak (guztira)	275,0	142,0	85,0	306,0	192,0	94,0	307,0	205,0	98,0	147,0	105,0	81,0	159,0	133,0	110,0
Hitz ezberdinak (guztira)	339,0875	334,1176	485,7143	424,4105	422,9075	525,1397	354,0946	330,1127	413,5021	558,9354	527,6382	519,2308	600,0	529,8805	504,5872
Esaldiak (1000 hitzekiko)	21,0	60,0	14,0	21,0	60,0	20,0	20,0	88,0	27,0	8,0	28,0	10,0	21,0	33,0	24,0
Esaldi luzeak (batezbestekoa)	25,894	141,1765	80,0	29,1262	132,1586	111,7318	23,8681	141,7069	113,9241	30,4183	140,7035	102,5641	79,2453	131,4741	110,0917
Izen arraroak	38,619	7,0833	12,5	34,3333	7,5667	8,93	43,35	7,0568	8,7778	32,875	7,1071	9,75	12,619	7,6061	9,0833
Adjektibo arraroak (guztira)	21,0	4,0	0,0	11,0	3,0	0,0	44,0	11,0	10,0	3,0	1,0	0,0	8,0	5,0	0,0
Adjektibo arraroak (1000 hitzekiko)	25,894	9,4118	0,0	15,2566	6,6079	0,0	50,7497	17,7134	42,1941	11,4068	5,0251	0,0	30,1887	19,9203	0,0
Adjektibo arraroak (batezbestekoa)	30,0	2,0	3,0	22,0	8,0	1,0	25,0	4,0	0,0	5,0	3,0	0,0	4,0	3,0	1,0
Aditz arraroak (1000 hitzekiko)	36,9914	4,7059	17,1429	30,5132	17,6211	5,5866	28,8351	6,4412	0,0	19,0114	15,0754	0,0	15,0943	11,9522	4,5872
Aditz arraroak (guztira)	14,0	9,0	0,0	21,0	12,0	5,0	19,0	17,0	2,0	8,0	6,0	1,0	9,0	7,0	7,0
Aditz arraroak (batezbestekoa)	17,2626	21,1765	0,0	29,1262	26,4317	27,933	21,9146	27,3752	8,4388	30,4183	30,1508	6,4103	33,9623	27,8884	32,1101
Adberbio arraroak (guztira)	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0
Adberbio arraroak (1000 hitzekiko)	1,233	0,0	0,0	1,387	0,0	0,0	1,1534	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7736	0,0	0,0
Kategoria irekiak (guztira)	66,0	15,0	3,0	55,0	23,0	6,0	89,0	32,0	12,0	16,0	10,0	1,0	22,0	15,0	8,0
Kategoria irekiak (batezbestekoa)	81,381	35,2941	17,1429	76,2829	50,6608	33,5196	102,6528	51,5298	50,6329	60,8365	50,2513	6,4103	83,0189	59,761	36,6972
Kategoria irekiak (1000 hitzekiko)	53,0	11,0	3,0	51,0	21,0	6,0	61,0	25,0	4,0	16,0	10,0	1,0	21,0	13,0	7,0
Kategoria irekiak (batezbestekoa)	65,3514	25,8824	17,1429	70,7351	46,2555	33,5196	70,3576	40,2576	16,8776	60,8365	50,2513	6,4103	79,2453	51,7928	32,1101
Kategoria irekiak (1000 hitzekiko)	19,5846	8,2873	3,1579	20,5224	13,6905	7,6923	23,2984	11,8081	10,7143	14,9533	12,1951	1,3514	17,0543	15,4639	7,6923
Kategoria irekiak (batezbestekoa)	26,5	11,9565	5,8824	23,1818	16,5354	9,8361	25,8475	17,6056	7,4074	17,5824	15,625	2,0408	20,0	16,4557	10,4577
Mendeko perpausak (guztira)	28,0	8,0	16,0	32,0	9,0	8,0	39,0	26,0	17,0	14,0	9,0	15,0	15,0	12,0	17,0
Mendeko perpausak (1000 hitzekiko)	34,5253	18,8235	91,4286	44,3828	19,8238	50,2793	44,9827	41,868	71,73	53,2319	45,2261	96,1538	56,6038	47,8088	77,9817
Perpaus/esaldi ratioa	3,5238	1,2833	2,3571	3,7619	1,3167	1,6	5,85	1,5682	2,0741	4,875	1,5357	2,375	2,2857	1,6061	1,9167

Testua	6 testua			7 testua			8 testua			9 testua			10 testua		
	Jatorrizkoa	LF	ChatGPT	Jatorrizkoa	LF	ChatGPT	Jatorrizkoa	LF	ChatGPT	Jatorrizkoa	LF	ChatGPT	Jatorrizkoa	LF	ChatGPT
Bertsioa	391,0	200,0	201,0	872,0	506,0	238,0	1141,0	534,0	250,0	547,0	297,0	157,0	795,0	440,0	155,0
Hitzak (guztira)	160,0	101,0	85,0	387,0	223,0	120,0	425,0	218,0	126,0	227,0	143,0	80,0	312,0	194,0	80,0
Hitz ezberdinak (1000 hitzekiko)	409,2072	505,0	422,8856	443,8073	440,7115	504,2017	372,4803	408,2397	504,0	414,9909	481,4815	509,5541	392,4528	440,9091	516,129
Esaldiak (guztira)	12,0	29,0	22,0	30,0	74,0	29,0	33,0	23,0	23,0	16,0	38,0	13,0	23,0	64,0	16,0
Esaldiak (1000 hitzekiko)	30,6905	145,0	109,4527	30,9633	146,2451	121,8487	28,922	114,2322	92,0	29,2505	127,9461	82,8025	28,9308	145,4545	103,2258
Esaldi luzeak (batezbestekoa)	32,5833	6,8966	9,1364	32,2963	6,8378	8,2069	34,5758	8,7541	10,8696	34,1875	7,8158	12,0769	34,5652	6,875	9,6875
Izen arraroak (guztira)	10,0	3,0	0,0	24,0	8,0	1,0	25,0	7,0	2,0	14,0	3,0	0,0	36,0	13,0	3,0
Izen arraroak (1000 hitzekiko)	25,5754	15,0	0,0	27,5229	15,8103	4,2017	21,9106	13,1086	8,0	25,5941	10,101	0,0	45,283	29,5455	19,3548
Adjektibo arraroak (guztira)	14,0	4,0	1,0	17,0	9,0	5,0	55,0	24,0	12,0	18,0	7,0	0,0	44,0	10,0	2,0
Adjektibo arraroak (1000 hitzekiko)	35,8056	20,0	4,9751	19,4954	17,9666	21,0084	48,2033	44,9438	48,0	32,9088	23,569	0,0	55,5459	22,7273	12,9032
Aditz arraroak (guztira)	6,0	1,0	6,0	22,0	8,0	5,0	37,0	10,0	3,0	17,0	8,0	5,0	12,0	7,0	2,0
Aditz arraroak (1000 hitzekiko)	15,3453	5,0	29,8507	25,2294	15,8103	21,0084	32,4277	18,7266	12,0	31,0786	26,936	31,8471	15,0943	15,9091	12,9032
Adberbio arraroak (guztira)	3,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Adberbio arraroak (1000 hitzekiko)	7,6726	0,0	0,0	1,1468	0,0	0,0	1,7528	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kategoria irekiak (guztira)	33,0	8,0	7,0	64,0	25,0	11,0	119,0	41,0	17,0	49,0	18,0	5,0	92,0	30,0	7,0
Kategoria irekiak (batezbestekoa)	84,399	40,0	34,8259	73,3945	49,4071	46,2185	104,2945	76,779	68,0	89,5795	60,1061	31,8471	115,7233	68,1818	45,1613
Kategoria irekiak (1000 hitzekiko)	26,0	8,0	7,0	48,0	20,0	9,0	83,0	23,0	9,0	40,0	18,0	5,0	74,0	24,0	6,0
Kategoria irekiak (batezbestekoa)	66,4962	40,0	34,8259	66,5138	39,5257	37,8151	72,7432	43,0712	36,0	82,2669	60,6061	31,8471	93,0818	54,5455	38,7097
Kategoria irekiak (1000 hitzekiko)	17,6471	8,4211	8,046	20,6452	12,8866	10,1852	23,1969	17,5966	13,0769	26,0638	16,6667	7,9365	23,4694	13,6986	8,8608
Kategoria irekiak (batezbestekoa)	21,4876	12,1212	13,4615	23,4818	15,1515	12,5	26,0188	15,6463	11,1111	28,125	20,0	11,1111	29,8387	16,6667	11,7647
Mendeko perpausak (guztira)	8,0	4,0	18,0	45,0	17,0	12,0	66,0	21,0	17,0	22,0	8,0	11,0	32,0	12,0	8,0
Mendeko perpausak (1000 hitzekiko)	20,4604	20,0	89,5522	51,6055	33,5968	50,4202	57,844	39,3258	68,0	40,2194	26,936	70,0637	40,2516	27,2727	51,6129
Perpaus/esaldi ratioa	4,3333	1,6552	2,0455	4,4074	1,473	1,6897	4,7576	1,623	2,0435	3,75	1,4474	2,1538	5,1739	1,6562	2,125

Ebaluazio horretan oinarrituta esan dezakegu ChatGPT-4k sinplifikazio lexikal ona egiten duela eta testuen laburpen handiak egiten dituela. Hala ere, esaldiak LF bertsioetan baino luzeagoak dira eta mendeko perpaus gehiago dituzte, eta bi horiek irakurketa eta ulermena zail ditzakete.

4.2. Checklist-etan oinarritutako eskuako ebaluazioa

*Capability*ei dagokienez (3 taula), ChatGPT-4k egokitutako testuak gramatika aldetik ondo idatzita daude (% 89ko puntuazioa batez beste), sinpleagoak dira (% 81,1ko puntuazioa batez beste), baina edukia laburtuegi dago eta informazio garrantzitsu asko galtzen da (% 1,7ko puntuazioa batez beste). Gainera, formatuari dagokionez, sintagmak lerro ezberdinetan banatuta daude (% 33,33ko puntuazioa batez beste), eta horrek irakurketa zailtzen du.

3. taula. *Capability*etan oinarritutako checklist ebaluazioaren emaitzak *capability* motaren arabera

Mota/testua	1 testua	2 testua	3 testua	4 testua	5 testua	6 testua	7 testua	8 testua	9 testua	10 testua	Batazbestekoa
Aurrebaldintzak	66,67	66,67	66,67	66,67	66,67	33,33	66,67	66,67	66,67	66,67	63,33
Gramatika	95,00	75,00	80,00	85,00	90,00	90,00	90,00	85,00	100,00	100,00	89,00
Esanahia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	16,67	0,00	0,00	1,67
Sinpletasuna	77,78	88,89	72,22	88,89	88,89	66,67	94,44	83,33	83,33	66,67	81,11
Etika	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	25,00	50,00	50,00	50,00	50,00	47,50
Formatua	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33

Ebaluatzaile bakoitzak emandako puntuazioa eta batez besteko puntuazioa 4 taulan ikus daiteke. Ebaluazio hori irakurketa errazean adituak diren bi hizkuntzalarik egin dute eta beraien arteko adostasuna (Cohen-en kappa) 0,85 izan da, adostasun altua adierazten duena [21]. Emaitzei dagokionez, testu guztiek, 6 testua izan ezik, *capability*etan ezartzen den % 60ko langa gainditzen dute (hortik behera emaitza txarra da), baina testu bat bera ere ez da iristen emaitza sendoa izatera, hau da, % 80ko puntuaziora.

4. taula. *Capability*etan oinarritutako checklist ebaluazioaren ebaluatzailearen arabera

Testua	1 testua	2 testua	3 testua	4 testua	5 testua	6 testua	7 testua	8 testua	9 testua	10 testua	Batazbestekoa
1 ebaluatzailea	70,00	66,67	63,33	70,00	70,00	66,67	70,00	66,67	73,33	70,00	68,67
2 ebaluatzailea	66,67	63,33	60,00	66,67	70,00	50,00	73,33	66,67	70,00	63,33	65,00
Batezbestekoa	68,33	65,00	61,67	68,33	70,00	58,33	71,57	66,67	71,67	66,67	66,83
Adostasuna	0,77	0,93	0,93	0,92	1	0,53	0,92	0,70	0,92	0,85	0,85

4.3. Helburu taldearekin egindako ebaluazioa

Amaitzeko, helburu taldearekin egindako ebaluazioari dagokionez, 5 taulan ikus daitekeen bezala, lau parte-hartzailek ChatGPT-4 eta LF bertsioak berkontatu eta galderak erantzun dituzte. Beste parte-hartzaile bat LFen bertsioa berkontatu du, baina ez ChatGPT-4 bertsioa; eta ez da galderari erantzuteko gai izan. Parte-hartzaile bat testuei buruzko galderari erantzuteko gai izan da, baina ez berkontatzeko. Azkenik, lau parte-hartzailek ezin izan dute irakurri zutena kontatu, ezta galderari erantzun ere.

Nahiago duten bertsioaren galderari erantzunez, helburu taldeko erabiltzaile guztiek LF bertsioa nahiago izan dute, eta arrazoi hauek eman dituzte: i) Hitz gehiago ulertzen dituzte; ii) lerroen arteko tartea handiagoa da; iii) esaldiak laburragoak dira; iv) hobeto azalduta dago; eta, v) eduki gehiago eta azalpen gehiago ditu.

5. Ondorioak eta erronkak

Atal honetan gure ebaluazioko emaitzak sakonago aztertuko ditugu eta izan ditugun erronkak aipatuko ditugu.

ChatGPT-4ren ebaluazioari dagokionez, gure emaitzen arabera, ChatGPT-4k sinplifikazio lexikala ondo egiten du, ebaluazio automatikoan ikusi baita hitz arraroen presentzia baxua dela. Adibidez, 1 taulako testu zatian jatorrizkoan dagoen *nuevo personal* sintagma (*personal* hitz kon-

5. taula. Erabiltzaileekin egindako ebaluazioaren emaitzak

Ebaluatzailea	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ChatGPTeko bertsioa berkontatzeko gai?	bai	ez	ez	ez	ez	bai	ez	bai	bai	ez
LF bertsioa berkontatzeko gai?	bai	ez	ez	bai	ez	bai	ez	bai	bai	ez
ChatGPT bertsioan galderak erantzuteko gai?	bai	bai	ez	ez	ez	bai	ez	bai	bai	ez
LF bertsioan galderak erantzuteko gai?	bai	bai	ez	ez	ez	bai	ez	bai	bai	ez
Nahiago duen bertsioa	LF	LF	LF	LF	LF	LF	LF	LF	LF	LF

pleaxuagotzat hartuta) *más gente* sintagmarekin ordezkutzen du. Baina beste ataza batzuk ez ditu ondo egiten:

- ChatGPT-4 ez da gai adibideak edo azalpenak gehitzeko, LFen garrantzitsuak direnak eta, helburu taldearen iruzkinetan ikusi dugun bezala, oso baliagarriak zaizkienak.
- Informazio garrantzitsu guztia ez du mantentzen, ChatGPT-4k laburpen handiak egiten baititu.
- Sintagmak lerro ezberdinetan banatzen ditu, eta horrek irakurmena zailtzen du.

Bestetik, ChatGPT-4 ez-determinista denez (sarrera testu bera eta prompt bera emanda, irteera-testua edo emaitza ezberdina izan daiteke), zaila da emandako arauen arabera irteera-testu mota jakin bat izatea: ChatGPT-4k testu batzuetan paragrafo ezberdinetan eman du informazioa eta beste batzuetan zerrendatzeak erabili ditu. Gainera, emaitzak erreplikatzeko ezinezkoa da interfazea erabilita.

Prompt egoki bat diseinatzea ere ez da erraza. Aukeratu dugun promptak emaitza konsistentek eman dizkigu hasierako esperimenduetan, baina esperimendua egitean bariazio handia egon da testuen formatuan. Esperimenduak APIaren bidez eginez gero, testuak egokitu litezke pre- eta postedizioaren bidez, eta horrek emaitzen konsistentzia gehiago ekarriko luke.

Beraz, testu egokitzailer profesionalak ziurtatu beharko lukete jatorrizko bertsioan dagoen informazio guztia egokitutako testuan jasota dagoela eta IEko, eta kasu honetan, LFko arau guztiak errespetatu direla. Izan ere, hasierako begiratu batean badirudi sistemaren emaitza ona dela, baina testuak ondo analizatuz gero, hutsuneak eta erroreak daude. Gure emaitzak, gainera, alemanerako egindako azterketarekin [9] bat datoz.

Lan honetan erabili ditugun ebaluazio metodoei dagokienez, BLUE, ROUGE eta SARI bezalako metrika automatikoei IEko testuak ebaluatzeko dituzten mugak direla eta, metodo berriak aukeratu ditugu ebaluazioa egiteko. *MultiAzterTest* tresna erabilgarria izan zaigu ezaugarri linguistiko jakin batzuk analizatzeko. *Checklistean* oinarritutako ebaluazioan ikusi dugu testua bere osotasunean eta testuaren formatua ebaluatzen duten *capability*ak eta IEko *capability*ak falta zirela. Hori dela eta, hiru *capability* berri proposatu ditugu. Azkenik, helburu taldearekin ebaluazioa egiteak berebiziko garrantzia du, beraiek izango baitira etorkizuneko erabiltzaileak eta beraien iritzia kontuan hartu behar da.

6. Amaiera eta etorkizuneko lanak

Lan honetan, ChatGPT-4k IEra testuak nola egokitzen dituen aztertu dugu. Zehazki, gaztelaniazko LF izan dugu aztergai eta 10 testu ebaluatu ditugu automatikoki, eskuz eta helburu taldera erabiltzaileekin jatorrizko bertsioan, LF bertsioan eta ChatGPT-4k sortutako bertsioan.

Gure emaitzen arabera, ChatGPT-4 erabilgarria izan daiteke sinplifikazio lexikalerako, baina ez da gai azalpenak/adibideak emateko ezta LFko arauak bete-betean jarraitzeko ere. Gainera, informazioa kentzeko joera handia du. Horretaz gain, prompt egokia aukeratzearen zailtasunak eta irteera-testuen aldakortasunak tresna hau bere horretan ezin dela erabili eta berarekin sortutako testuak editatu behar direla adierazten digute.

Lan honetan, batez ere, erabiltzaileen eta egokitzaileen ikuspegia kontuan hartu dugu: behar-beharrezkoa da teknologia berriak ebaluatzea eta horien hutsuneak ezagutaraztea. Jende arruntak ChatGPT bezalako tresnak erabiltzen dituzte beraien funtzionamendua ulertu gabe edo beraien emaitzak kritikoki ebaluatzeko gaitasunik gabe. Horregatik, garrantzitsua da esperimenduak beraien ikuspuntutik egitea; izan ere, kasu askotan, beraiek dira erabiltzaile finalak.

Etorkizuneko lanetan, antzeko esperimentuak egin nahi ditugu alemanez eta euskaraz, eta beste tresna batzuekin, ChatGPT API, Bloom [22], LLaMa¹⁵ edo Latxa [23] esate baterako. Testu gehiago ere analizatu nahi ditugu gure emaitzak orokor daitezkeen ala ez ikusteko eta formatu aldaketa aztertu nahi ditugu. Horretaz gain, LFko arauak betetzen diren ala ez jakiteko ebaluazio metodo estandar eta automatikoago bat proposatu nahi dugu.

Esker onak

Bihotz bihotzez eskerrak eman nahi dizkiegu ikerketa honetan parte hartu zuten Atzegiko bolondresei. Horretaz gain, lan honek proiektu hauen laguntza izan du: i) IXA taldea A motako ikertalde finkatua (IT-1805-22), Eusko Jaurlaritzak finantziatua; ii) DeepKnowledge (PID2021-127777OB-C21) MCIN/AEI/10.13039/501100011033 eta FEDER-ek finantzatuta; eta iii) AWARE Commonsense for a new generation of natural language understanding applications (TED2021-131617B-I00) MCIN/AEI-k eta Europar Batasunak NextGenerationEU/ PRTR-ek finantziatua.

Bibliografia

- [1] OECD, 2013, *OECD Skills Outlook 2013*.
URL <https://www.oecd-ilibrary.org/content/publication/9789264204256-en>
- [2] IMSERSO, 2022, *Base Estatal de Datos de Personas con Valoración del Grado de Discapacidad*, Ministerio de Derechos Sociales, Gobierno de España.
- [3] J. ACHIAM, S. ADLER, S. AGARWAL, L. AHMAD, I. AKKAYA, F. L. ALEMAN, D. ALMEIDA, J. ALTENSCHMIDT, S. ALTMAN, S. ANADKAT *eta kolaboratzaileak*, 2023, «GPT-4 Technical Report», *arXiv preprint arXiv:230308774*.
- [4] J. C. CHOW, L. SANDERS eta K. LI, 2023, «Impact of ChatGPT on Medical Chatbots as a Disruptive Technology», *Frontiers in artificial Intelligence*, **6**, 1166014.
- [5] F. J. GARCÍA-PEÑALVO, 2023, «La percepción de la inteligencia artificial en contextos educativos tras el lanzamiento de chatgpt: disrupción o pánico», *Education in the Knowledge Society (EKS)*, **24**, e31279.
URL <https://revistas.usal.es/tres/index.php/eks/article/view/31279>
- [6] ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE NORMALIZACIÓN (UNE), 2018, «UNE 153101:2018 EX Lectura fácil. Pautas y Recomendaciones para la Elaboración de Documentos.» ,
URL <https://www.une.org/encuentra-tu-norma/busca-tu-norma/norma?c=N0060036>
- [7] Ó. G. MUÑOZ eta A. MATAMALA, 2021, «Easy language in Spain», *Handbook of Easy Languages in Europe*, Orria 493.
- [8] M. MADINA, I. GONZALEZ-DIOS eta M. SIEGEL, 2024, «Languagetool as a CAT tool for easy-to-read in Spanish», *Proceedings of the 3rd Workshop on Tools and Resources for People with Reading Difficulties (READI)@ LREC-COLING 2024*, Orrialdeak 93–101.
- [9] S. DEILEN, S. H. GARRIDO, E. LAPSHINOVA-KOLTUNSKI eta C. MAASS, 2023, «Using ChatGPT as a CAT tool in Easy Language translation», *Proceedings of the Second Workshop on Text Simplification, Accessibility and Readability*, Orrialdeak 1–10.

¹⁵Introducing LLaMa <https://ai.facebook.com/blog/large-language-model-llama-meta-ai/>
(atzipen-data: 2023-10-12)

- [10] I. ESPINOSA-ZARAGOZA, J. ABREU-SALAS, P. M. POZO eta M. PALOMAR, 2023, «Automatic Text Simplification for People with Cognitive Disabilities: Resource Creation within the ClearText Project», *Proceedings of the Second Workshop on Text Simplification, Accessibility and Readability*, Orrialdeak 68–77.
- [11] K. PAPINENI, S. ROUKOS, T. WARD eta W.-J. ZHU, 2002, «Bleu: a Method for Automatic Evaluation of Machine Translation», *Proceedings of the 40th annual meeting of the Association for Computational Linguistics*, Orrialdeak 311–318.
- [12] W. XU, C. ÑAPOLES, E. PAVLICK, Q. CHEN eta C. CALLISON-BURCH, 2016, «Optimizing Statistical Machine Translation for Text Simplification», *Transactions of the Association for Computational Linguistics*, **4**, 401–415.
- [13] C.-Y. LIN, 2004, «Rouge: A Package for Automatic Evaluation of Summaries», *Text summarization branches out*, Orrialdeak 74–81.
- [14] E. SULEM, O. ABEND eta A. RAPPOPORT, 2018, «BLEU is Not Suitable for the Evaluation of Text Simplification», *Proceedings of the 2018 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing*, Orrialdeak 738–744.
- [15] F. ALVA-MANCHEGO, C. SCARTON eta L. SPECIA, 2021, «The (Un)Suitability of Automatic Evaluation Metrics for Text Simplification», *Computational Linguistics*, **47**(4), 861–889. URL https://doi.org/10.1162/coli_a_00418
- [16] N. GRABAR eta H. SAGGION, 2022, «Evaluation of Automatic Text Simplification: Where are we Now, Where should we Go from Here», *Actes de la 29e Conférence sur le Traitement Automatique des Langues Naturelles. Volume 1: conférence principale*, Orrialdeak 453–463.
- [17] K. BENGOTXEA eta I. GONZALEZ-DIOS, 2021, «Multiaztertest: A Multilingual Analyzer on Multiple Levels of Language for Readability Assessment», *arXiv preprint arXiv:210904870*.
- [18] D. BRUNATO, A. CIMINO, F. DELL'ORLETTA, G. VENTURI eta S. MONTEMAGNI, 2020, «Profiling-UD: a Tool for Linguistic Profiling of Texts», *Proceedings of the Twelfth Language Resources and Evaluation Conference*, Orrialdeak 7145–7151.
- [19] O. M. CUMBICUS-PINEDA, I. GONZALEZ-DIOS eta A. SOROA, 2021, «Linguistic Capabilities for a Checklist-based evaluation in Automatic Text Simplification», *Proceedings of the First Workshop on Current Trends in Text Simplification (CTTS 2021), co-located with SEPLN 2021*, Orrialdeak 70–83.
- [20] E. REICHRATH eta X. MOONEN, 2022, «Assessing the effects of Language for all», *Nordic Journal of Linguistics*, **45**(2), 232–248.
- [21] R. ARTSTEIN eta M. POESIO, 2008, «Inter-coder Agreement for Computational Linguistics», *Computational linguistics*, **34**(4), 555–596.
- [22] T. L. SCAO, A. FAN, C. AKIKI, E. PAVLICK, S. ILIĆ, D. HESSLOW, R. CASTAGNÉ, A. S. LUCCIONI, F. YVON, M. GALLÉ eta kolaboratzaileak, 2022, «Bloom: A 176b-parameter Open-access Multilingual Language Model», *arXiv preprint arXiv:221105100*.
- [23] J. ETXANIZ, O. SAINZ, N. MIGUEL, I. ALDABE, G. RIGAU, E. AGIRRE, A. ORMAZABAL, M. ARTETXE eta A. SOROA, 2024, «Latxa: An open language model and evaluation suite for Basque», L.-W. KU, A. MARTINS eta V. SRIKUMAR, Editoreak, *Proceedings of the 62nd Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics (Volume 1: Long Papers)*, Orrialdeak 14952–14972, Association for Computational Linguistics, Bangkok, Thailand. URL <https://aclanthology.org/2024.acl-long.799>

A Eranskina: Itzulpenak

Atal honetan gaztelaniazko testuen euskarazko itzulpenak emango ditugu.

A1. Promptaren itzulpena

Jarraian, 3. atalean emandako promptaren itzulpena ematen dugu:

- **Prompt** *Las normas de redacción de Lectura Fácil Según la Norma UNE 153101:2018 EX Lectura Fácil son las siguientes: (lista de normas) -> UNE 153101:2018 EX Lectura Fácil arauan zehaztuta dauden irakurketa errazeko arauak hauek dira: (arauen zerrenda)*
- **Output ...**
- **Prompt** *Adapta esta noticia a Lectura Fácil siguiendo las normas de redacción de Lectura Fácil Según la Norma UNE 153101:2018 EX Lectura Fácil: (noticia) -> UNE 153101:2018 EX Lectura Fácil arauaren arabera egokitu irakurketa errazera albiste hau: (albiste)*

A2. LF arauen itzulpena

Atal honetan adibide bezala eman ditugun LFko arauen itzulpena ematen dugu:

- **Ortografikoa:** Ez da puntu puntu eta koma erabili behar -> Ez erabili puntu eta koma.
- **Hiztegikoak eta fraseologikoak:** *-mente* atzizkiarekin bukatzen diren adberbioak saihestu behar dira. -> Ekidin *-mente* atzizkiarekin bukatzen diren adberbioak.
- **Perpaus eta esaldi mailakoa:** Ahots pasiboa saihestu behar da. -> Saihestu ahots pasiboa.
- **Estilokoa eta testu antolakuntzakoa:** Irakurleak testua ulertzeko inferentziak egin behar izatea saihestu beharko litzateke. -> Saihestu irakurleak testua ulertzeko inferentziak egin behar izatea.
- **Dokumentuaren aurkezpenekoa:** Lerroaren amaieran hitzak marratxoekin zatikatzea saihestu behar da. -> Saihestu lerroaren amaieran hitzak marratxoekin zatikatzea.

A3. 1 taulako adibidearen itzulpena

6 taulan 1 taulako adibidearen itzulpena aurkezten dugu. LF eta ChatGPT-4 bertsiotako bertsioen itzulpenetan lerro saltoak jatorrizkoari eta euskal gramatikari egokituta ematen ahalegindu gara.

A4. Galderen itzulpenak

Erabiltzaile taldeari egindako galderen itzulpenak ematen ditugu.

- *¿Qué es Lanbide?* -> Zer da Lanbide?
- *¿Cuántas empresas respondieron a la encuesta?* -> Zenbat enpresek erantzun zuten galde-tegia?
- *¿Qué quería saber Lanbide?* -> Zer jakin nahi zuen Lanbidek?

6. taula. 1 taulako testu zatien euskarazko itzulpena

Jatorrizko testua	LF bertsioa	ChatGPT-4 bertsioa
<p>El 65% por ciento de las empresas consultadas por el Servicio Público Vasco de Empleo Lanbide tienen previsto contratar nuevo personal en los próximos dos años en sectores tan diversos como el suministro de energía y agua, la gestión de residuos, la industria manufacturera, las actividades sanitarias y de servicios sociales o la hostelería. La encuesta apunta, además, que siete de cada diez han tenido dificultades en los últimos cinco ejercicios para encontrar perfiles adecuados a sus necesidades.</p>	<p>Lanbide lanzó a finales del año pasado una encuesta / a más de 10.000 empresas vascas de todo tipo de sectores: / energía y agua, gestión de residuos, / industria, hostelería, servicios sociales, sanidad... / A la encuesta han respondido unas 600 empresas. / La encuesta se hizo para saber sobre sus necesidades / en cuanto a formación de sus trabajadores, / problemas y planes de contratación en el futuro.</p>	<p>Las empresas en el País Vasco buscan más trabajadores / - Muchas empresas en el País Vasco quieren contratar más gente en los próximos dos años. / - Estas empresas trabajan en áreas diferentes: energía, agua, residuos, salud, servicios, hostelería y otros. / - Pero muchas empresas tienen problemas para encontrar a los trabajadores adecuados. / ¿Qué hizo Lanbide? / - Lanbide es un servicio de empleo en el País Vasco. / - Lanbide envió una encuesta a muchas empresas. Querían saber qué tipo de trabajadores necesitan. / - 600 empresas respondieron a la encuesta.</p>
<p>Lanbide Euskal Enplegu Zerbitzu Publikoak kontsultatutako enpresen % 65ek datozen bi urteetan langile berriak kontratatzea aurreikusi dute, hainbat sektoretan: energia- eta ur-horniduran, hondakinen kudeaketan, manufaktura-industrian, osasun eta gizarte-zerbitzuetako jardueratan edo ostalaritzan. Inkestaren arabera, gainera, hamarretik zazpik zailtasunak izan dituzte azken bost ekitaldietan beren beharretara egokitutako profilak aurkitzeko.</p>	<p>Iaz, Lanbidek inkesta bat egin zien / era guztietako 10.000 euskal enpresari baino gehiagori: / energia eta ura, hondakinen kudeaketa, / industria, ostalaritza, gizarte-zerbitzuak, osasuna... / Inkestari 600 bat enpresak erantzun diote. / Inkesta egin zen beraien premiak ezagutzeko / langileen prestakuntzari, / arazoei eta etorkizuneko kontratazio-planei dagokienez.</p>	<p>Euskal Autonomia Erki-degoko enpresak langile gehiago bilatzen ari dira /- Euskal Herriko enpresa askok jende gehiago kontratatu nahi dituzten datozen bi urteetan. / - Enpresa horiek hainbat arlotan lan egiten dute: energia, ura, hondakinak, osasuna, zerbitzuak, ostalaritza eta beste batzuk. / - Baina enpresa askok arazoak dituzte langile egokiak aurkitzeko. / Zer egin zuen Lanbidek? / - Lanbide enplegu-zerbitzu bat da Euskal Herrian. / - Lanbidek inkesta bat bidali zien enpresa askori. Nolako langileak behar dituzten jakin nahi zuten. / - 600 enpresek erantzun zuten galdetegia.</p>

B Alde batera utzitako promptak

Atal honetan probatutako eta alde batera utzitako promptak erakusten ditugu.

1. *Redacta esta noticia en Lectura Fácil: (link a la noticia) Para ello, deberás respetar las normas de Lectura Fácil que aparecen aquí: (link a las normas de Inclusion Europe)*
2. *Redacta esta noticia en Lectura Fácil: (link) Para ello, deberás seguir las normas indicadas en Información para todos: Las reglas europeas para hacer información fácil de leer y comprender de aquí: (link a la web donde se pueden encontrar las normas de Inclusion Europe en pdf, pero no al pdf en sí)*
3. *Aquí tienes un mensaje en Lectura Fácil que puedes utilizar como referencia: (link) ¿Puedes crear un texto en Lectura Fácil basado en esta noticia? (link)*
4. *¿Sabes lo que es la Lectura Fácil? ... Redacta esta noticia en Lectura Fácil: (link)*
5. *Redacta esta noticia en Lectura Fácil: (link) Para ello, deberás seguir las normas para hacer información fácil de leer y comprender de aquí: (link a una página web que creamos en la que escribimos las normas de Lectura Fácil)*
6. *Las normas de redacción de Lectura Fácil son estas: (link a una página web que creamos en la que escribimos las normas de Lectura Fácil) Redacta esta noticia en Lectura Fácil siguiendo las normas que te he dado: (link)*
7. *Redacta esta noticia siguiendo las normas de Lectura Fácil europeas para hacer información fácil de leer y comprender: (link)*
8. *Tienes que redactar la siguiente noticia en Lectura Fácil: (link)*
9. *Esta es la versión original de una noticia: (link a la noticia original) Esta es la misma noticia redactada en Lectura Fácil: (link a la misma noticia en versión Lectura Fácil) Basándote en este ejemplo, redacta esta noticia en Lectura Fácil: (link a otra noticia en versión original)*
10. *Las normas de redacción de Lectura Fácil Según la Norma UNE 153101:2018 EX Lectura Fácil son las siguientes: (lista de normas) Redacta esta noticia en Lectura Fácil siguiendo las normas de redacción de Lectura Fácil Según la Norma UNE 153101:2018 EX Lectura Fácil: (texto original)*